

Wnioski z dyskusji uczestników seminarium „ Uwarunkowania rozwoju Dolnego Śląska oraz możliwe pola współpracy w aspekcie zmian klimatu” Instytut Rozwoju Terytorialnego Wrocław

Wnioski – grupa dyskusyjna 1 moderatorka Sylwia Horska - Schwarz:

- pomimo, iż zmienność klimatu jest stałym jego elementem to w dobie wzrostu częstotliwości zjawisk o charakterze ekstremalnym oraz aktualnej sytuacji demograficzno-gospodarczej adaptacja do zmieniających się warunków środowiskowych staje się nie tylko dobrą praktyką, ale i koniecznością. Zmiany klimatu oraz rosnąca presja antropogeniczna zwiększa stres na zjawiska tj. jak susza oraz powódź;
- zmieniające się warunki klimatyczne, nakładają się na presję inwestycyjną związaną z zagospodarowaniem przestrzennym terenów zielonych, zalewowych, rolniczych wpływając negatywnie na jakość życia mieszkańców zarówno dużych, jak i średnich miast;
- niedostosowana do przyszłych prognoz infrastruktura wodno-kanalizacyjna, transportowa oraz budownictwo mieszkaniowe o niskich standardach termicznych, wkraczające coraz śmieiej na tereny zalewowe, cenne przyrodniczo oraz zieleni miejskiej potęgują zjawiska związane z suszą, podtopieniami, miejską wyspą ciepła, wicherami, smogiem;
- silnemu nagrzeniu podłoża w mieście sprzyja zabetonowana powierzchnia, skąpa zieleń oraz zabudowa korytarzy do przewietrzania.
- brak odpowiednich zapisów w planach i studiach zagospodarowania przestrzennego SUIKZP/MPZP i niedostosowane w związku z powyższym inwestycje, znacząco zwiększają negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń na zdrowie ludzi oraz wpływają na utrudnienia w innych sektorach jak energetyka, transport publiczny;
- niespójna polityka w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury sprawia, że z obszaru miasta odpływa ponad 90 % wód opadowych, zwiększając ryzyko powodzi i podtopień;
- niska retencja i skąpa zieleń miejska wpływają bezpośrednio na pogorszenie jakości życia, sprzyjając odpływowi mieszkańców z centrów miast do stref podmiejskich;
- niska świadomość mieszkańców oraz decydentów sprawia, że nie tylko miasta DŚ nie są przygotowane na prognozowane zmiany klimatu. Szczególnie wrażliwe i podatne na zmiany termiki oraz rozkładu sum opadów są także sektory: bioróżnorodność, rolnictwo, gospodarka wodna, energetyka;
- krótkowzroczność planowania i realizacja zadań krótkoterminowych utrudnia podjęcie kompleksowych działań adaptacyjnych;
- niekompletne rozwiązania prawne, brak zapisów w dokumentach strategicznych oraz realizacja projektów w ujęcie jedynie zysku monetarnego stanowi **duże zagrożenie dla bezpieczeństwa klimatycznego Dolnego Śląska**. Na poziomie województwa konieczne staje się poszukiwanie systemowych rozwiązań adaptacyjnych, wdrażanie działań tworzonych horyzontalnie dla poszczególnych sektorów, w granicach naturalnych jednostek (np. zlewni). Realizacja zadań adaptacyjnych na poziomie regionu, gminy oraz miasta z uwzględnieniem zysków społecznych i ekologicznych stanowi podstawę **przyszłej polityki adaptacyjnej województwa**.

Wnioski – grupa dyskusyjna 2 moderator Andrzej Ruszlewicz:

- nieznamość problemów związanych ze zmianami klimatu lub przeświadczenie o ich małym znaczeniu wśród decydentów. Głównie dotyczy to zarządzających, podejmujących decyzje. Utrudnia, a czasami wręcz uniemożliwia, podejmowanie właściwych działań związanych z adaptacją lub przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Konieczne są działania informacyjne i edukacyjne dla tej grupy;
- przepływ informacji między instytucjami jest niewłaściwy. Szczególnie cenna jest bezpośrednia wymiana informacji. Właściwe byłoby organizowanie cyklicznych spotkań służących przekazywaniu informacji na temat posiadanych danych, jak i planowanych działań;
- planowanie przestrzenne na każdym szczeblu powinno zawierać wskazania do gospodarowania terenem z dostosowaniem do zmieniającego się klimatu. Szczególne znaczenie ma uwzględnienie gwałtownych zjawisk pogodowych w tym nawalnych opadów, huraganów. Istotne jest również zauważenie roli usług ekosystemów w adaptacji do zmian klimatu;
- ustawodawstwo nie wspiera procesów adaptacyjnych do zmian klimatu, przykładem jest ustawa „deweloperska” dająca dużą swobodę w zagospodarowaniu terenu deweloperom. Drugim przykładem jest nie wspieranie retencji w prawie związanym z gospodarką wodną (opłata za korzystanie z wód);
- konieczna dokładna analiza przyczyn problemów związanych ze zmianami klimatu zwłaszcza lokalnie (np. Olszyna, Nowy Dwór trafia do Ślęży – problem, wykorzystanie pól irygacyjnych). Problem w dolinie Baryczy (harmonogram zrzutów wód ze stawów), stagnowanie wód w lasach;
- rolnictwo nie jest przygotowane na skutki zmian klimatu. Niezbędna edukacja rolników pod kątem zmiany klimatu, oraz pozytywnej roli jaką mogą odegrać tereny rolnicze. Nowe wyzwania związane z:
  - uprawą roli (gospodarka na trwałych użytkach zielonych TUZ)
  - wprowadzenie gatunków i odmian lepiej znoszących okresy suszy
  - pojawienie się szkodników z cieplejszych stref klimatycznych
  - produkcja zwierzęca – optymalizacja technologii żywienia
  - odnawialna energia.
  - problem opłaty za korzystanie z wód;
- Wrocław powinien zauważyć, że dotychczasowe korytarze przewietrzające miasto są zatykane (np. doliny rzek). Miasto nie wykorzystuje możliwości, jaką stwarzają pola irygacyjne, do złagodzenia skutków nawalnych opadów i jednocześnie retencjonowania wody dla klimatu miasta. Konieczna odbudowa szlaków przewietrzających dla Wrocławia z wykorzystaniem dolin rzecznych.

Uwagi z poziomu instytucji uczestniczących:

- IRT: Program retencji dla Dolnego Śląska (wola opracowania), wprowadzenie problematyki do planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, między innymi: nie zabudowywanie dolin rzecznych, rozwijanie zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- Wody Polskie; Plan przeciwdziałaniu suszy, plan zarządzania ryzykiem powodziowym – dokumenty zostaną opracowane do listopada. Przewidziana współpraca instytucji – rola małej retencji. Program rozwoju retencji (krajowy rozwój dużej retencji) 7-letni, najpierw małe projekty – inwestycje niskokosztowe;
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej: profil badawczy, profil adaptacyjny

- Lasy Państwowe: Projekt Małej retencji nizinnej i górskiej 2008 r. Wykonano 48 zbiorników nizinnych i 218 górskich. Zabudowa szlaków zrywkowych;
- Towarzystwo Urbanistów Polskich: temat zostanie poruszony na spotkaniach – cel zainteresowanie urbanistów problemem.

Wnioski - grupa dyskusyjna 3 moderatorka Irena Krukowska-Szopa:

- wiele podmiotów, samorządów np. Urząd Miasta Wrocław podejmuje działania w zakresie zmian klimatu, konieczna wymiana informacji, współpraca na każdym szczeblu administracji oraz dzielenie się dobrymi praktykami. Można to organizować w formie np. grup tematycznych. Współdziałanie i realizacja wspólnych projektów dają większe szanse na osiągnięcie szerszych rezultatów w adaptacji do zmian klimatu;
- konieczne długofalowe planowanie działań adaptacyjnych na szczeblu poszczególnych gmin, miast oraz prowadzenie takiej polityki lokalnej która poprzez mniejsze opłaty/ podatki będzie stymulować działania adaptacyjne na poziomie firm, osób indywidualnych np. zmniejszenie opłat za odprowadzanie ścieków przy zagospodarowaniu wód opadowych, zwiększenie powierzchni retencyjnej– zielone dachy, zielone ściany, zadrzewienia;
- niezbędna współpraca pomiędzy podmiotami na wczesnym etapie planowania zagospodarowania przestrzeni czy planowania inwestycji tak aby uwzględniać działania pod kątem zmian klimatu;
- konieczna edukacja w zakresie skutków zmian klimatu oraz podejmowanie działań adaptacyjnych skierowane do grup kluczowych – decydentów, liderów lokalnych, dziennikarzy, pracowników zajmujących się sektorami szczególnie wrażliwymi np. gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, bioróżnorodność, transport, energetyka, zdrowie;
- edukacja kierowana również do rolników, nauczycieli, liderów organizacji, wspieranie tych osób, organizacji poprzez finansowanie małych inicjatyw adaptacyjnych np. nasadzeń, zakładanie zielonych stref, dbania o lokalne oczka i zbiorniki wodne.

Uczestnicy wymienili się także realizowanymi działaniami w swoich instytucjach:

- IMGW – PIB opracowanie miejskich Planów Adaptacji do zmian klimatu dla Legnicy i Wałbrzycha,
- Dolnośląska Izba Rolnicza – lobbowanie aby przy określaniu skutków suszy nie tylko brać pod uwagę dane z klimatycznego bilansu wodnego prowadzonego przez IUNG,
- Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych – wykorzystanie osób osadzonych do działań adaptacyjnych, zakładanie łąk kwietnych, edukacja uczniów i nauczycieli,
- Biuro Rozwoju Wrocławia – funkcjonowanie zespołu d.s. zieleni, uwzględnianie zagospodarowania wód opadowych w miejscowych planach, działania adaptacyjne w Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego, dobre praktyki we Wrocławiu: zielone podwórka, zielona promenada,
- Uniwersytet Wrocławski – Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego – współpraca w zakresie ujęć wód podziemnych z j.s.t oraz planach przestrzennego zagospodarowania,
- Instytut Architektury Krajobrazu – Zielona infrastruktura dla Wrocławia, koncepcje dla Jeleniej Góry, Legnicy, Wałbrzycha,
- Instytut Rozwoju Regionalnego – potrzeba uwzględnienia zmian klimatu w dokumentach strategicznych dla województwa dolnośląskiego, potrzeba opracowania Programu Retencji dla województwa dolnośląskiego. Wprowadzenie problematyki do planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego m.inn. rozwijania zielonej i niebieskiej infrastruktury.

Wniosek końcowy – potrzeba kontynuacji spotkań oraz wymiany informacji, także poprzez wykorzystanie listy mailingowej. Gotowość do organizacji spotkań – IRT.
Więcej informacji na www.malaretencja.pl, www.irt.wroc.pl

Projekt pn. „Współdziałanie środowisk na rzecz adaptacyjności do zmian klimatycznych poprzez małą retencję i ochronę bioróżnorodności” współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

